

Pořádkové tresty v nové legislativě latinské katolické církve sui iuris

Damián Němec

Grant: VEGA 1/0170/21 Medzinárodnoprávne záväzky Slovenskej republiky v oblasti financovania Katolíckej cirkvi.

Úvod

Trestní právo patří mezi velmi citlivé právní oblasti a nejinak je tomu také v kanonickém právu katolické církve. Od začátku 20. století bylo trestní právo latinské katolické církve sui iuris (registrované v České republice jako *církev římskokatolická*) vícekrát výrazně upraveno. První komplexní úpravu obsahuje Kodex kanonického práva promulgovaný v roce 1917 (dále jen „CIC/1917“),¹ v němž je trestní právo obsaženo v 5. knize. CIC/1917 byl po II. vatikánském koncilu nahrazen novým Kodexem kanonického práva promulgovaným v roce 1983 (dále jen „CIC/1983“), v němž je radikálně přepracované trestní právo obsaženo v 6. knize.² Praxe však ukázala, že normativa z roku 1983 není dostačující pro na-

¹ Používáme velmi dobré latinsko-české vydání *Překlad Kodexu kanonického práva*, přeložil František KOP, autor úvodu Jaroslav MICHAL, Brno, 2009, 874 s.

² Používáme latinsko-české vydání *Kodex kanonického práva: úřední znění textu a překlad do češtiny: latinsko-české vydání s věcným rejstříkem*, přeložil Miroslav ZEDNÍČEK, Praha, 1994, xxiii, 812 s. Ustanovení ohledně pořádkových trestů se nezměnila již od schématu z r. 1980, kde to byly kán. 1287–1290 (PONTIFICIA COMMISSIO CODICI IURIS CANONICI RECOGNOSCENDO, *SCHEMA CODICIS IURIS CANONICI iuxta animadversiones S.R.E. Cardinalium, Episcoporum Conferentiarum, Dicasteriorum Curiae Romanae, Universitatum Facultatumque ecclesiasticarum necnon Superiorum Institutorum vitae consecratae recognitum*, Libreria Editrice Vaticana, 1980, xiii, 382 s.) ani v posledním schématu z r. 1982, kde šlo o kán. 1336–1338, tedy v číslování shodném s promulgovaným CIC/1983 i s novelizovaným textem z r. 2021 (PONTIFICIA

plnění svého poslání, a proto bylo přikročeno k přípravě výrazné novely radikálním způsobem: nahrazením celé 6. knihy CIC/1983 přepracovaným textem. Ucelený návrh nového textu včetně latinsky psané poměrně stručné důvodové zprávy byl zaslán k připomínkování především biskupským konferencím v roce 2011 (dále mimo nadpisy jen „Projekt 2011“)³ a po zapracování připomínek a několikerém přepracování⁴ nakonec byl finální text promulgován roku 2021 apoštolskou konstitucí papeže Františka *Pascite gregem Dei* s účinností k 8. prosinci 2021 (dále mimo nadpisy jen „Novela 2021“).⁵

Tento článek chce představit jednu dílčí oblast novelizovaného trestního práva, v níž však došlo oproti původnímu textu CIC/1983 k výrazným změnám: pořádkové tresty. Nejprve v první kapitole stručně podá základní charakteristiku výše zmíněných čtyř normativních úprav (tří promulgovaných církevních zákonů a jednoho legislativního návrhu). V druhé kapitole se bude zabývat jednotlivými pořádkovými tresty uvedenými v Novele 2021 ve srovnání s dřívějšími normativními úpravami. Ve třetí a čtvrté kapitole uvede tresty, které nebyly z dřívějších normativních úprav převzaty do Novely 2021: nepřevzaté z CIC/1917 pro rozsáhlou materii v samostatné třetí kapitole, nepřevzaté z původního textu CIC/1983 a z Projektu 2011 pak ve čtvrté kapitole.

V doslovných citacích budeme respektovat jednotlivé české překlady, a to i s vědomím překladových odlišností především mezi překladem původního textu CIC/1983 Miroslava Zedníčka a překladem Novely 2021 pořízeným Jiřím Dvořáčkem a Damiánem Němcem se spolupracovníky. Budeme přitom upozorňovat na nejdůležitější terminologické a překladové rozdíly.

COMMISSIO CODICI IURIS CANONICI RECOGNOSCENDO, *SCHEMA CODICIS IURIS CANONICI. Schema novissimum iuxta placita patrum commissionis emendatum atque Summo Pontifici praesentatum*, Typis Polyglottis Vaticanis, 1982, xviii, 308 s.).

³ PONTIFICIUM CONSILIUM DE LEGUM TEXTIBUS, *Schema recognitionis libri VI Codicis Iuris Canonici: (Reservatum)*. Typis Vaticanis MMXI, 40 s. Český překlad tohoto textu nebyl pořízen, nicméně pro vnitřní potřebu České biskupské konference byl pořízen pracovní překlad právě kán. 1336 – pořádkové tresty; tento je v článku harmonizován s překladem Novely 2021.

⁴ GRAULICH, Markus, *Der lange Weg zum erneuerten Strafrecht*, in: GRAULICH, Markus, HALLERMANN, Heribert, *Das neue kirchliche Strafrecht: Einführung und Kommentar*, Münster, 2021, s. 16–17; PIGHIN, Bruno Fabio, *Il nuovo sistema penale della Chiesa*, Venezia, 2021, s. 62–64.

⁵ Český překlad apoštolské konstituce spolu s latinsko-českým vydáním novelizované 6. knihy CIC/1983: FRANTIŠEK, *Apoštolská konstituce Pascite gregem Dei* (23. 5. 2021), in: *Acta ČBK* č. 16 (2021), s. 302–347.

Pro přehlednost představení zkoumané materie se nebude možné vyhnout určité schematičnosti, která jistě textu ubírá na kráse, nikoli však – jak doufáme – na jeho vypovídací schopnosti.

1. Charakteristika legislativních úprav v letech 1917 až 2021

V této kapitole chceme stručně představit základní rysy, které charakterizují úpravu dnešních pořádkových trestů ve zkoumaném období; proto při jejich popisu nebudeme zabíhat do detailů.

1.1 Základní rysy legislativy CIC/1917

CIC/1917 používá pro námi zkoumaný druh trestů jiný název než všechny pozdější úpravy: *poenae vindicativae* (kán. 2216), do češtiny přeloženo *odvetné tresty*. Jejich poslání jasně vyjadřuje kán. 2286: „směřují přímo k odpykání trestného činu, takže jich prominutí nezávisí na odpadnutí pachatelovy zatvrzelosti“.

Tyto tresty jsou členěny do dvou kategorií: *communes* určené pro všechny věřící (kán. 2291–2297) a *peculiares clericorum* určené pouze pro kleriky (kán. 2298–2305). Zpravidla se jedná o uložené neboli zákročné tresty (*ferendae sententiae*), samočinné tresty (*latae sententiae*) se uplatní pouze, je-li tak určeno v trestním zákonu či příkazu (kán. 2217 § 1 odst. 2).

Zaniknout mohou: a) řádně (kán. 2289) odpykáním trestu nebo dispensí udělenou tím, kdo má pravoplatnou dispensační moc podle předpisu kán. 2236;⁶ b) mimořádně (kán. 2290), kdy v tajných případech může zpovědník trest pozastavit (*suspendere*), přičemž zůstává povinnost rekursu pro dispens do 30 dní, v mimořádné nemožnosti rekursu může dispensovat sám zpovědník.

Kodex vyjmenovává 12 obecných trestů a 12 klerických trestů, celkem 24.

⁶ Podle kán. 2236 CIC/1917 měl pravomoc udělit dispens udělovatel trestu (vyjma soudce, který z úřední moci udělil trest stanovený představeným), jeho příslušný představený, nástupce, osoby k tomu zmocněné a v případě trestu na základě zákona též ten, kdo měl pravomoc vyjímát (*eximere*) ze zákona.

1.2 Základní rysy legislativy CIC/1983

CIC/1983 zavedlo pro námi zkoumaný typ trestů nové označení: *poenae expiatoriae*, do češtiny zpravidla překládáno jako *pořádkové tresty*.⁷ Na rozdíl od CIC/1917 tu není tak zřetelně vyjádřeno poslání těchto trestů; nejvíce v kán. 1312 § 2: „odnímají křesťanovi některé duchovní nebo hmotné hodnoty a jsou v souladu s nadpřirozeným cílem církve“.

Již nejsou členěny na obecné a klerické, byť některé tresty mají speciálního adresáta: „Zákazem pobývat na určitém místě nebo území může být potrestán jak duchovní, tak řeholník; příkazem pobývat na určitém místě nebo území jednak světský duchovní, jednak v mezích stanov i řeholník“ (kán. 1337 § 1). Nadále se zpravidla jedná o uložené tresty (*ferendae sententiae*), samočinné (*latae sententiae*) se uplatní pouze, je-li tak určeno v trestním zákonu či příkazu (kán. 1314), což je však újeji vymezeno v kán. 1336 § 2: samočinné mohou být pouze zákazy výkonu moci, úřadu, úkolu, práva, privilegia, zmocnění, výhody, titulu a vyznamenání, i pouze čestného.

Pořádkové tresty zanikají řádně prominutím (*remissio*), kodex v kán. 1355 § 2 uvádí možnost prominutí nevyhlášeného samočinného trestu stanoveného zákonem ve zповědi, ale pouze biskupem.

Došlo také k silné redukci počtu i druhů pořádkových trestů: kán. 1336 vypočítává fakticky 6 pořádkových trestů,⁸ aniž je dělí na skupiny podle druhů.

1.3 Základní rysy projektu z roku 2011

Projekt nové 6. knihy CIC/1983 byl Papežskou radou pro legislativní texty v polovině roku 2011 zaslán k připomínkám především biskupským konferencím. Jeho specifikem je latinsky psaná důvodová zpráva, která se k pořádkovým trestům vyjadřuje dvakrát, nejprve v obecné části s názvem *Rationes quaedam recognitionem suadentes*

⁷ Tento překlad přebírá Zedníčkův překlad CIC/1983 a po debatě zůstal i v překladu nového trestního práva promulgovaného r. 2021. Polášek ve svém překladu CIC/1983 používá termín *odčínující tresty*, viz *Codex iuris canonici*, přeložil František POLÁŠEK, [Olomouc, 1991?] 226 s. – na více místech; Tretera a Horák překlad „odčínující“ uvádějí pouze jako druhotnou překladovou variantu, srov. TRETERA, Jiří Rajmund, HORÁK, Záboj, *Církevní právo, 2. přepracované a doplněné vydání*, Praha, 2021, pozn. č. 354 na s. 333.

⁸ V § 1 odst. 1 je uveden „příkaz nebo zákaz“, což jsou dva různé tresty, proto šest trestů.

(Některé důvody vedoucí k novelizaci) v č. 5 a ve zvláštní části s názvem *Rationes de singulis canonibus* (Důvody ohledně jednotlivých kánonů) ke kán. 1336:

<p>5) Pauci sunt typi poenales hoc in schemate noviter adiuncti, sed quidam typi iam existentes in systemate poenali modo specifico nunc enumerantur, sicut fit pro poenis expiatoriis in can. 1336, eum in finem ut Ordinarii vel iudices facilius discernere queant qualis sanctio in casu concreto aptior evadat.</p>	<p>5) V tomto projektu je málo nově zavedených typů trestů, ale některé typy trestů již existující v trestní legislativě jsou nyní specificky vypočteny, jak je tomu u pořádkových trestů uvedených v kán. 1336, a to s cílem, aby ordináři nebo soudci mohli snadněji rozlišit, jaká sankce je v konkrétním případě vhodnější.</p>
<p>Can. 1336. In nova redactione aptius inter se distinguuntur diversae sanctiones poenales recensitae in textu viginti ac praeterea recuperantur quaedam sanctiones poenales quae in cann. 2291 et 2298 CIC 17 inveniebantur. Nova hac redactione facilius redditur munus illius qui poenam imponere debet, eidem praebendo amplum elenchum sanctionum, servato etiam certo ordine quoad gravitatem, prout possibile est. Nunc § 2 invenitur in can. 1338 § 4, in nova clariore forma.</p>	<p>Kán. 1336. V nové redakci jsou vhodněji rozlišeny jednotlivé trestní sankce uvedené v dosud platném textu a kromě toho jsou znovu zavedeny některé trestní sankce uvedené v kán. 2291 a 2298 CIC/1917. Novou redakci je usnadněn úkol toho, kdo musí uložit trest, poskytnutím širokého seznamu sankcí, v němž je v míře možností zachováno jejich uspořádání podle závažnosti. Dosavadní § 2 se nyní nachází v kán. 1338 § 2 v nové jasnější formulaci.</p>

V tomto projektu zůstalo nezměněné označení pořádkových trestů i dle mého soudu nedokonalé vyjádření jejich poslání v kán. 1312. Rovněž tak nejsou tyto tresty členěny na obecné a klerické, jako samočinné (*latae sententiae*) se uplatní pouze, je-li tak určeno v trestním zákonu či příkazu (kán. 1314), a to pouze v případech zákazů uvedených v kán. 1336 § 3.

Došlo však v kán. 1336 k nové systematizaci, a především ke zvýšení počtu trestů: 2 příkazy (§ 2), 13 zákazů (§ 3), 6 zbavení (§ 4), 7 nezpůsobilostí (§ 5) a jedno propuštění z klerického stavu (§ 6), celkem 29 trestů.

Pořádkové tresty zanikají řádně prominutím (*remissio*), Projekt 2011 v kán. 1355 § 2 odst. 3 uvádí možnost prominutí nevyhlášeného samočinného trestu stanoveného zákonem ve zповědi, ale pouze biskupem.

1.4 Základní rysy nové legislativy z roku 2021

Ve finálním znění novelizované 6. knihy došlo oproti Projektu 2011 k relativně malým, nicméně však významným úpravám.

Označení pořádkových trestů i vyjádření jejich poslání zůstalo nezměněno (kán. 1312). Rovněž tak nejsou tyto tresty členěny na obecné a klerické; jako samočinné (*latae sententiae*) se uplatní pouze, je-li tak určeno v trestním zákonu či příkazu (kán. 1314), a to pouze v případě zákazů uvedených v kán. 1336 § 3.

Došlo k úpravě systematizace a počtu pořádkových trestů v kán. 1336: byly zcela vypuštěny nezpůsobilosti, takže zůstávají 2 příkazy (§ 2), 7 zákazů (§ 3), 5 zbavení (§ 4) a propuštění z klerického stavu (§ 5), celkem 15 trestů.

Pořádkové tresty zanikají nadále řádně prominutím (*remissio*), v Novele 2021 v kán. 1355 § 2 odst. 3 zůstala možnost prominutí nevyhlášeného samočinného trestu stanoveného zákonem ve zpovědi, ale pouze biskupem.

Jednotlivými pořádkovými tresty se budeme zabývat v následující kapitole.

2. Jednotlivé aktuální pořádkové tresty ve srovnání právních úprav

2.1 Příkazy – kán. 1336 § 2

a) Příkaz pobývat na určitém místě nebo území

Příkaz pobývat na určitém místě nebo území je v Novele 2021 uveden v odst. 1 a okruh jeho adresátů upřesněn v kán. 1337 § 1 v druhé větě: „příkazem pobývat na určitém místě nebo území [mohou být potrestáni] jak světští klerici, tak v mezích řeholních stanov i řeholníci“ a v § 2: „K uložení příkazu pobývat na určitém místě nebo území je třeba souhlasu ordináře toho místa, pokud se nejedná o dům, určený pro pokání nebo nápravu i pro kleriky z jiných diecézí.“

V CIC/1917 v kán. 2298, specifikujícím klerické odvetné tresty, byl též trest uveden v odst. 8, netýkal se tedy řeholních bratří-laiků ani řeholnic. Jeho aplikaci upřesňují tyto kánony: „Kán. 2301. Ordinář může duchovnímu vykázat pobyt v určitém místě mimo hranice své diecése, jen dá-li k tomu souhlas ordinář onoho místa nebo jde-li o dům pro pokání či polepšovnu určenou nejen pro diecéšní duchovní, nýbrž i pro cizí, anebo o vyňatý řeholní dům a souhlasí-li s tím jeho představený. Kán. 2302. Jak příkaz tak záповeď pobývat v určitém místě a umístění v domě pro pokání anebo v řeholním domě, obzvlášť mají-li trvat dlouho, necht' se ukládají jen ve vážných případech, kde ty tresty podle rozumné úvahy ordinářovy jsou nutné k nápravě duchovního anebo k odstranění pohoršení.“

V CIC/1983 je tento trest uveden v kán. 1336 § 1 odst. 1 (společně se zákazem přebývat na určitém místě nebo území) a okruh adresátů tohoto trestu je upřesněn v kán. 1337 shodným způsobem jak s Novelou 2021, tak Projektem 2011 v kán. 1336 § 2 odst. 1 s upřesněním okruhu trestatelných osob v kán. 1337, což bylo beze změny převzato do Novely 2021 do stejně číslovaných kánonů.

Jedinou změnou oproti CIC/1917 je tedy zahrnutí všech řeholníků do rozsahu trestatelných osob již od původního znění CIC/1983, což se později nezměnilo.

b) Příkaz uhradit pokutu neboli peněžitý obnos pro církevní účely, podle pravidel stanovených biskupskou konferencí

Příkaz uhradit pokutu neboli peněžitý obnos pro církevní účely byl v CIC/1917 uveden mezi obecnými odvetnými tresty v kán. 2291 jako „peněžitá pokuta“ s upřesněním v kán. 2297: „Peněžních pokut uložených obecným právem, jichž upotřebení není tímto právem vytyčeno, a jiných, stanovených nebo které mají být stanoveny zvláštním právem, musejí ordináři upotřebit k zbožným účelům, ne však ve prospěch biskupského anebo kapitulního stolního majetku.“

Původní CIC/1983 neobsahuje tento trest.

Projekt 2011 tento trest uvádí v kán. 1336 § 2 odst. 2, vymezuje jeho určení na církevní účely a stanovením jeho výše pověřuje biskupskou konferencí. Toto vymezení bylo beze změny přejato do Novely 2021 do kán. 1336 § 2 odst. 2.

Jedná se tu tedy o převzetí trestu uvedeného v CIC/1917 v modifikované modernizované podobě.

2.2 Zákazy – kán. 1336 § 3

a) Zákaz pobývat na určitém místě nebo území

Zákaz pobývat na určitém místě nebo území je obsažen v Novele 2021 v odst. 1 s vymezením v kán. 1337 § 1 v první větě: „Zákazem pobývat na určitém místě nebo území mohou být potrestáni jak klerici, tak řeholníci“.

Zákaz téhož znění byl jako klerický odvetný trest obsažen v CIC/1917 v kán. 2298 odst. 7, netýkal se tedy řeholních bratří-laiků ani řeholnic, a to s upřesněním uvedeným v kán. 2302: „Jak příkaz tak záповěď pobývat v určitém místě a umístění v domě pro pokání anebo v řeholním domě, obzvlášť mají-li trvat dlouho, necht' se ukládají jen ve vážných případech, kde ty tresty podle rozumné úvahy ordinářovy jsou nutné k nápravě duchovního anebo k odstranění pohoršení.“

Původní CIC/1983 uvádí tento zákaz v kán. 1336 § 1 odst. 1: „zákaz nebo příkaz pobývat na určitém místě nebo území“; okruh adresátů tohoto trestu je upřesněn v kán. 1337 v první větě § 1: „Zákazem pobývat na určitém místě nebo území může být potrestán jak duchovní, tak řeholník“, tedy shodným způsobem jak s Projektem 2011, tak s Novelou 2021 v kán. 1336 § 2 odst. 1 s upřesněním okruhu trestatelných osob v kán. 1337 v první větě § 1.

Jedinou změnou oproti CIC/1917 je tedy zahrnutí všech řeholníků do rozsahu trestatelných osob již od původního znění CIC/1983, což se poté nezměnilo.

b) Zákaz vykonávat všude nebo jen na některém místě či území nebo mimo ně veškeré nebo jen některé úřady, úkoly, služby nebo funkce, nebo jen některé úkony náležející k úřadům nebo úkolům

Zákaz vykonávat všude nebo jen na některém místě či území nebo mimo ně veškeré nebo jen některé úřady, úkoly, služby nebo funkce, nebo jen některé úkony náležející k úřadům nebo úkolům je obsažen v Novele 2021 v odst. 2.

CIC/1917 uváděl mezi obecnými odvetnými tresty obdobný trest v kán. 2291 odst. 10: „[...] dočasná suspense služby, oprávnění nebo milosti již obdržené“.⁹

Původní znění CIC/1983 neobsahuje tento trest.

V Projektu 2011 jsou v kán. 1336 § 2 uvedeny dva obdobné zákazy: „2. vykonávat všechny nebo některé úřady nebo úkoly, nebo alespoň některé úkony příslušející úřadům nebo úkolům;“ „8. vykonávat úřady, úkoly, služby a úkony, nebo vykonávat úkony z moci [ze svěcení nebo řízení] na určitém místě nebo území, či mimo ně“. Tyto dva zákazy byly v Novele 2021 sloučeny do jednoho.

Jedná se tedy o převzetí trestu uvedeného v CIC/1917 v modifikované modernizované podobě.

c) Zákaz vykonávat všechny nebo některé úkony z moci svěcení

Zákaz vykonávat všechny nebo některé úkony z moci svěcení je obsažen v Novele 2021 v odst. 3.

Podobné tresty jsou uvedeny mezi klerickými odvetnými tresty v CIC/1917 v kán. 2298: „1. zákaz konat posvátnou službu kromě v určitém kostele; 2. suspense trvale nebo na vytyčenou dobu nebo podle libosti představeného“.

⁹ Zde je třeba upřesnit, že CIC/1917 užívá obrat „munus“, nikoli „ministerium“, aniž by tyto dva výrazy byly od sebe věcně zřetelně odlišeny. Podobně v CIC/1983 jsou tyto výrazy jasně rozlišeny pouze v novelizované 6. knize, proto je tu „munus“ překládáno jako „úkol“ a „ministerium“ jako „služba“.

Původní znění CIC/1983 tento trest neobsahuje.

V Projektu 2011 i v Novele 2021 je tento zákaz vymezen a umístěn totožným způsobem.

Jedná se tedy o převzetí trestu uvedeného v CIC/1917 v modifikované modernizované podobě.

d) Zákaz vykonávat všechny nebo některé úkony z moci řízení

Zákaz vykonávat všechny nebo některé úkony z moci řízení je obsažen v odst. 4.

Podobné tresty jsou uvedeny v CIC/1917 mezi obecnými odvetnými tresty v kán. 2291 v odst. 8 jako „vyloučení z vykonávání legitimních církevních úkonů“ a v odst. 10 jako „dočasná suspense služby, oprávnění nebo milosti již obdržené“ a mezi klerickými odvetnými tresty v kán. 2298 odst. 2 jako „suspense trvale nebo na vytyčenou dobu nebo podle libosti představeného“.

Původní znění CIC/1983 má obdobný trest v kán. 1336 § 1 odst. 2: „zákaz vykonávat, co je uvedeno v odst. 2 [tj. mj. moci, úřadu, úkolu a zmocnění], nebo zákaz toho na určitém místě nebo mimo určité místo; tyto zákazy nemají nikdy za následek neplatnost“.

V Projektu 2011 i v Novele 2021 je tento zákaz vymezen a umístěn totožným způsobem.

Jedná se tedy o převzetí trestů uvedených v CIC/1917 ve výrazně rozšířené podobě, protože moc řízení mohou mít podle CIC/1983 a další mimokodexové legislativy i laici (např. soudce církevního soudu, představený dikasteria Římské kurie),¹⁰ a uvedeného v původním znění CIC/1983 v modifikované podobě.

e) Zákaz vykonávat určitá práva nebo privilegia nebo užívat hodností nebo titulů

Zákaz vykonávat určitá práva nebo privilegia nebo užívat hodností nebo titulů je uveden v Novele 2021 v odst. 5 a blíže je určen v kán. 1338: „§ 1. Pořádkové tresty, uvedené v kán. 1336, se nikdy netýkají moci, úřadů, úkolů, práv, privilegií,

¹⁰ Dotýkáme se tu polemiky ohledně kán. 129 CIC/1983, podle jehož § 1 mohou mít moc řízení pouze klerici a podle § 2 mohou laici na jejím výkonu pouze spolupracovat. Osobně se domnívám, že se tu jedná (přínejmenším v případě církevních soudců) o výkon, a tedy také o držení opravdové moci řízení. Tento názor sdílí i prof. Hrdina, viz HRDINA, Ignác Antonín, *Co se (ne)změnilo rekodifikací kanonického trestního práva hmotného*, in: Revue církevního práva č. 84–3/2021, Praha, s. 15–16.

zmocnění, výhod, titulů a insignií, jež nepodléhají představenému, který trest stanovil. § 2. [...] rovněž nelze zbavit akademických titulů.“

Obdobné tresty jsou uvedeny v CIC/1917 mezi obecnými odvetnými tresty v kán. 2291 v odst. 8 jako „vyloučení z vykonávání legitimních církevních úkonů“ a v odst. 10 jako „dočasná suspence služby, oprávnění nebo milosti již obdržené“.

V původním znění CIC/1983 se obdobné vymezení nachází v kán. 1336 § 1 odst. 3: „zákaz vykonávat, co je uvedeno v odst. 2 [tj. mj. práva, privilegia, výhody, titulu, vyznamenání, i pouze čestného], nebo zákaz toho na určitém místě nebo mimo určité místo; tyto zákazy nemají nikdy za následek neplatnost“.

V Projektu 2011 i v Novele 2021 je tento zákaz vymezen a umístěn totožným způsobem, oproti původnímu znění CIC/1983 tu není uveden zákaz užívat vyznamenání.

Jedná se tedy o převzetí trestů uvedených v CIC/1917 a v původním znění CIC/1983 v modifikované podobě.

f) Zákaz požívat aktivního nebo pasivního volebního práva při kanonických volbách nebo užívat práva hlasovat v církevních radách nebo kolegiích

Zákaz požívat aktivního nebo pasivního volebního práva při kanonických volbách nebo užívat práva hlasovat v církevních radách nebo kolegiích je v Novele 2021 uveden v odst. 6.

V CIC/1917 je obdobný zákaz uveden mezi obecnými odvetnými tresty v kán. 2291 odst. 11: „odnětí práva na pořadí nebo práva volby a volitelnosti nebo práva mít čestné tituly, oděv nebo odznaky, které udělila Církev“.

V Projektu 2011 i v Novele 2021 je tento zákaz vymezen a umístěn totožným způsobem.

Jedná se tedy o převzetí trestu uvedeného v CIC/1917 v modifikované modernizované podobě.

g) Zákaz nosit církevní nebo řeholní oděv

Zákaz nosit církevní nebo řeholní oděv je v Novele 2021 uveden v odst. 7.

Obdobné tresty jsou v CIC/1917 uvedeny mezi klerickými odvetnými tresty v kán. 2298: „9. dočasné odnětí církevního šatu; 11. trvalé odnětí církevního šatu“. Důsledky dočasného odnětí církevního šatu však byly poměrně rozsáhlé, jak upřesňuje kán. 2300: „Vyvolává-li duchovní vážná pohoršení a nenapraví-li se, přestože byl napomenut, a nelze-li jinak odstranit pohoršení, může mu být prozatímně

odňato právo nosit církevní šat; a pokud to odnětí trvá, zahrnuje v sobě zápořád vykonávat jakékoli církevní služby a odnětí duchovenských výsad.“

Původní znění CIC/1983 ani Projekt 2011 tento trest neobsahují.

Jedná se tedy o převzetí trestu uvedeného v CIC/1917 v prakticky mírně modifikované podobě, protože aktuální úprava nevztahuje tento trest na členy společnosti apoštolského života (zvaných v CIC/1917 „Společnosti ať mužů, ať žen, vedoucích společný život bez slibů“), z nichž někteří také nosí hábit (srov. kán. 18 CIC/1983: požadavek striktního výkladu norem stanovujících trest).

2.3 Zbavení – kán. 1336 § 4

a) Zbavení všech nebo některých úřadů, úkolů, služeb nebo funkcí nebo jen některých úkonů náležejících k úřadům nebo úkolům

Zbavení všech nebo některých úřadů, úkolů, služeb nebo funkcí nebo jen některých úkonů náležejících k úřadům nebo úkolům je v Novele 2021 uvedeno v odst. 1.

Obdobnými tresty v CIC/1917 jsou mezi obecnými odvetnými tresty v kán. 2291 odst. 10 „odnětí [...] služby, oprávnění nebo milosti již obdržené“ a mezi klerickými odvetnými tresty v kán. 2298 „4. odnětí některého práva spojeného s obročím nebo úřadem“, „6. trestní odnětí obročí nebo úřadu, s platem nebo bez platu“ a „10. sesazení“.

V původním znění CIC/1983 byl v kán. 1336 § 1 odst. 2 velmi obdobný trest „zbavení moci, úřadu, úkolu, práva, privilegia, zmocnění, výhody, titulu, vyznamenání, i pouze čestného“.

V Projektu 2011 tomu odpovídaly dvě zbavení, umístěná taktéž v kán. 1336 § 4: zbavení „1. všech nebo některých úřadů či úkolů, nebo alespoň některých úkonů příslušejících úřadům nebo úkolům“ a „4. služby lektora nebo akolyty“.

Je zjevné, že díkce Novely 2021 je záměrně velmi široká, a dává tak výrazně velký prostor pro uvážení autoritě stanovící trest (resp. trestní příkaz nebo partiikulární trestní zákon).

Nadto je třeba poznamenat, že možnost odnětí služby (*ministerium*), která nebyla v původním znění CIC/1983, znamená spolu s otevřením možnosti ustanovit ženy do služeb lektora a akolyty novelou kán. 230 § 1¹¹ rozchod s tradicí nižších svěcení (svou povahou nezrušitelných, viz kán. 948–950 a 211 CIC/1917) a jasné

¹¹ FRANTIŠEK, *Motu proprio Spiritus Domini* (10. 1. 2021), český překlad in: *Acta ČBK* č. 16 (2021), s. 19–25.

vymezení všech církví trvale udělených služeb jako laických služeb,¹² které mohou být také odňaty.

b) Zbavení pověření zpovídat nebo kázat

Zbavení pověření zpovídat nebo kázat je v Novele 2021 uvedeno v odst. 2.

Obdobné tresty v CIC/1917 jsou uvedeny mezi obecnými odvetnými tresty v kán. 2291 odst. 10: „odnětí [...] služby, oprávnění nebo milosti již obdržené“ a mezi klerickými odvetnými tresty v kán. 2298: „4. odnětí některého práva spojeného s obročím nebo úřadem“.

V původním znění CIC/1983 byl v kán. 1336 § 1 odst. 2 velmi obdobný trest „zbavení [...] zmocnění [...]“, ovšem bez jasného vymezení.

V Projektu 2011 tomu odpovídalo úžeji vymezené zbavení uvedené v kán. 1336 § 4 odst. 2: „odnětí pověření zpovídat“.

Na jedné straně lze říci, že v tomto případě je dikce Novely 2021 užší než původní znění CIC/1983, neboť nestanoví možnost trestního odnětí všech pověření (*facultates*),¹³ na druhé straně tato úprava vychází z toho, že pověření lze odejmout také cestou správní, a proto jeho trestní odnětí je dáno jen pro pastoračně nejdůležitější pověření: zpovídat¹⁴ a kázat.

c) Zbavení delegované moci řízení

Zbavení delegované moci řízení je v Novele 2021 uvedeno v odst. 3.

V CIC/1917 není takový zákaz uveden výslovně, ale může být zahrnut do rozsahu obecného odvetného trestu specifikovaného v kán. 2291 odst. 10: „odnětí [...] služby, oprávnění nebo milosti již obdržené“.

V původním znění CIC/1983 není toto zbavení obsaženo.

V Projektu 2011 i Novele 2021 je toto zbavení vymezeno a umístěno totožným způsobem.

¹² Již po promulgaci Novely 2021 ustanovil papež František novou celocírkevní službu *catechistae*, katechety (byť nyní Česká biskupská konference prosazuje překlad „katechista“). FRANTIŠEK, *Motu proprio Antiquum ministerium* (10. 5. 2021), český překlad in: *Acta ČBK* č. 16 (2021), s. 26–32. V tomto motu proprio zdůrazňuje laický charakter této služby i ostatních církví udělených služeb především v č. 7 a 8.

¹³ Kán. 132 CIC/1983 stanoví, že trvalá pověření se řídí předpisy pro delegovanou moc (jurisdikci).

¹⁴ CIC/1917 používá pro oprávnění zpovídat jak obrat *facultas confessiones audiendi*, tak *potestas confessiones audiendi*, takže i 40 let po promulgaci CIC/1983 se v češtině často nepřesně užívá obrat „zповědní jurisdikce“.

d) Zbavení některých práv nebo privilegií nebo hodností či titulů

Zbavení některých práv nebo privilegií nebo hodností či titulů je uvedeno v odst. 4, přičemž je v kán. 1338 § 2 jasně stanoveno: „nelze zbavit akademických titulů“.

Obdobnými tresty v CIC/1917 jsou mezi obecnými odvetnými tresty v kán. 2291 odst. 10 „odnětí [...] služby, oprávnění nebo milosti již obdržené“ a mezi klerickými odvetnými tresty v kán. 2298 „4. odnětí některého práva spojeného s obročím nebo úřadem“.

V původním znění CIC/1983 byl v kán. 1336 § 1 odst. 2 velmi obdobný trest „zbavení moci, úřadu, úkolu, práva, privilegia, zmocnění, výhody, titulu, vyznamenání, i pouze čestného“, přičemž bylo v kán. 1338 § 2 jasně stanoveno: „nelze zbavit akademických hodností“.

V Projektu 2011 i Novele 2021 je toto zbavení vymezeno a umístěno totožným způsobem.

V tomto případě se tedy nejedná o nový trest, ale o jasnější vymezení části toho, co bylo obsaženo v původním znění CIC/1983.

e) Zbavení všech církevních požitků nebo jejich částí podle pravidel stanovených biskupskou konferencí

Zbavení všech církevních požitků nebo jejich částí podle pravidel stanovených biskupskou konferencí je v Novele 2021 uvedeno v odst. 5 s důležitým upřesněním: „při zachování ustanovení kán. 1350 § 1“, který stanoví: „U trestů ukládaných klerikům je vždy třeba dbát, aby neztratili prostředky nutné k slušné obživě, pokud se nejedná o propuštění z klerického stavu“.

V CIC/1917 se nachází obdobné tresty mezi obecnými odvetnými tresty v kán. 2291 odst. 7: „odnětí nebo dočasné zastavení platu, který je poskytován církvi nebo z církevního jmění, nebo jiného církevního práva či výsady“ a fakticky též mezi klerickými odvetnými tresty v kán. 2298 odst. 4: „odnětí některého práva spojeného s obročím nebo úřadem“.

Původní znění CIC/1983 tento trest neobsahuje.

V Projektu 2011 je tento trest uveden v kán. 1336 § 4 odst. 6 a je tu místo slov „při zachování ustanovení kán. 1350 § 1“ text „a v souladu se státními zákony“.

V Novele 2021 je tedy obsažen modifikovaný trest uvedený původně v CIC/1917, ale také s poměrně výraznou změnou oproti Projektu 2011, přičemž důvody této změny nejsou zákonodárcem uvedeny.

f) Propuštění z klerického stavu – kán. 1336 § 5

Propuštění z klerického stavu jako církevní trest má dlouhou tradici.

V CIC/1917 se tento trest nazýval degradace (*degradatio*) a byl uveden pouze svým názvem mezi klerickými odvetnými tresty v kán. 2298 odst. 12. Jeho obsah přesněji specifikoval kán. 2305: „§ 1. Degradace v sobě obsahuje sesazení, trvalé odnětí církevního šatu a vrácení duchovního do laického stavu. § 2. Tento trest možno vynést toliko pro trestný čin vyslovený v právu anebo vyvolává-li duchovní, již sesazený a církevního šatu zbavený, nadále vážné pohoršení po jeden rok. § 3. Je jednak slovní či ediktální, uvaluje-li se pouze rozsudkem, ale tak, že má všechny své právní účinky ihned bez jakéhokoli vykonání; jednak věcná, zachovají-li se obřadnosti předepsané v Římském Pontifikátu.“

Dále důsledky tohoto trestu specifikoval kán. 213: „§ 1. Všichni, kdož byli z duchovního stavu pravoplatně vráceni do laického anebo do něho pravoplatně vstoupili zpět, pozbývají bez dalšího duchovenských úřadů, obročí, práv a výsad a zapovídá se jim chodit v církevním šatu a nosit postřižiny. § 2. Duchovní s vyšším svěcením však je vázán celibátem, s výhradou předpisu kán. 214.“¹⁵

Původní znění CIC/1983 jej uvádí již pod názvem „propuštění z klerického stavu“ (*dimissio e statu clericali*) v kán. 1336 § 1 odst. 5; jeho obsah specifikuje kán. 291: „Kromě případů uvedených v kán. 290 odst. 1 [prohlášení neplatnosti svěcení] neobsahuje pozbytí duchovního stavu dispens od povinnosti celibátu, kterou může udělit pouze papež.“ a kán. 292: „Duchovní, který podle ustanovení práva pozbývá duchovní stav, tím samým ztrácí práva vlastní duchovnímu stavu a není vázán žádnou povinností duchovního stavu, čímž se nemění kán. 291; je mu však zakázán výkon moci z přijaté svátosti svěcení, čímž se nemění kán. 976 [možnost udělení svátosti pokání osobě nacházející se v nebezpečí smrti]; dále je tím samým zbaven všech úřadů, úkolů a jakéhokoliv pověření mocí.“

V Projektu 2011 je shodná úprava v kán. 1336 § 6 jako v Novele 2021 v kán. 1336 § 5. Navazující kánony CIC/1983 (kán. 291 a 292) se touto novelou nezměnily.

¹⁵ V kán. 214 je řešena otázka přijetí svěcení pod nátlakem, tedy řízení dnes nazývané prohlášení neplatnosti svěcení.

3. Nepřejaté odvetné tresty z CIC/1917

3.1 Tresty mající alespoň vzdálenou obdobu v legislativě od původního znění CIC/1983

a) Místní a personální interdikt

Trest interdiktu je v CIC/1917 uveden dvakrát: nejprve v kán. 2268–2277 jako nápravný trest v podobě osobního interdiktu individuálního či sborového pro právnickou osobu nebo místního interdiktu partikulárního nebo generálního, podruhé jako obecný odvetný trest v kán. 2291: „1. místní interdikt a interdikt nad pospolitostí nebo sborem, trvale nebo na vytyčenou dobu nebo podle libosti představeného; 2. interdikt zakazující vstup do kostela, trvale nebo na vytyčenou dobu nebo podle libosti představeného“. Interdikt zakazuje udělovat i přijímat svátosti a svátostiny, nikoli vykonávat moc řízení.

Trest interdiktu je v původním znění CIC/1983 (kán. 1332) i v Novele 2021 (rovněž kán. 1332) užíván pouze jako nápravný trest, a to v redukované podobě: jenom jako osobní a individuální trest, zakazující udělování i přijímání svátostí a pouze udělování svátostin (ne již jejich přijímání); jako pořádkový trest již od roku 1983 neexistuje.

b) Suspense trvale nebo na vytyčenou dobu nebo podle libosti představeného

Trest suspence je v CIC/1917 fakticky uveden také dvakrát, poprvé v kán. 2278–2285 jako klerický nápravný trest – suspence z úřadu nebo obročí, podruhé jako klerický odvetný trest v kán. 2298 odst. 1: „zápověď konat posvátnou službu kromě v určitém kostele“.

V původním znění CIC/1983 je v kán. 1333–1334 suspence definována jako nápravný klerický trest, zasahující oblast výkonu moci svěcení i moci řízení, a takto byla koncipována i v Projektu 2011 v kán. 1333. V Projektu 2011 byl také připojen § 4 zasahující ekonomickou oblast, jež je nově řešena právě pořádkovými tresty: „Pokud suspence zakazuje přijímat užitky, stipendia, pravidelné příjmy a podobné požitky, zahrnuje také povinnost nahradit, co bylo přijato nezákonně, byť v dobré víře.“

V Novele 2021 je v kán. 1333 zavedena výrazná změna: suspence již není pouze klerickým trestem, může se tedy týkat i laiků, především ve výkonu či podílu na výkonu moci řízení a ve výkonu práv či úkolů spojených s úřadem; „ekonomický“ § 4 v textu zůstává beze změny.

c) Trestní přeložení z dosavadního úřadu nebo obročí na nižší

Trestní přeložení je v CIC/1917 klerickým odvetným trestem uvedeným v kán. 2298 odst. 3.

Jeho ekvivalentem byl v původním znění CIC/1983 pořádkový trest uvedený v kán. 1336 odst. 4: „trestní přeložení na jiný úřad“ – není tu výslovně stanoveno, že to musí být nižší úřad, protože fakticky může být nucený výkon vyššího úřadu pociťován jako trest.¹⁶

Tento trest se již nevyskytuje ani v Projektu 2011, ani v Novele 2021.

3.2 Tresty nemající vzdálenou obdobu v legislativě od původního znění CIC/1983

Z obecných odvetných trestů nemají obdobu tyto tresty uvedené v kán. 2291:

3. trestní přeložení nebo zrušení biskupského nebo farního sídla;
4. právní bezectnost;
5. odnětí církevního pohřbu;
6. odnětí svátostin;
9. neschopnost dosáhnout církevních milostí anebo služeb v církvi, které nevyžadují duchovního stavu, nebo akademických hodností pod církevní záštitou;

Z klerických odvetných trestů nemá obdobu trest uvedený v kán. 2291 odst. 5: „neschopnost ke všem nebo k některým hodnostem, úřadům, obročím nebo jiným službám, které příslušejí duchovním“.

Žádný z těchto trestů není obsažen v původním znění CIC/1983 ani v Novele 2021; v Projektu 2011 však byly obsaženy v kán. 1336 § 5 tresty nezpůsobilosti, což věcně zahrnuje tresty uvedené v kán. 2291 odst. 9 a v kán. 2298 odst. 5 CIC/1917 (viz níže podkapitolu 4.2).

4. Nepřeжатé pořádkové tresty z CIC/1983 a Projektu 2011

4.1 Nepřeжатé pořádkové tresty z CIC/1983

Z původního znění CIC/1983 nebyl do Projektu 2011 ani do Novely 2021 převzat pouze jeden trest, uvedený v kán. 1336 odst. 4: „trestní přeložení na jiný úřad“.

¹⁶ Tím také není dotčena možnost uplatnit administrativní určení pro vyšší úřad, zvané „odstranění povýšením“.

4.2 Nepřejaté pořádkové tresty z Projektu 2011

Je třeba nejdříve uvést, že do kán. 1336 § 4 Novely 2021 byla věcně přejata všechna zbavení uvedená v kán. 1336 § 5 Projektu 2011, pouze zčásti jinak systematizovaná.

a) Nepřejaté zákazy

Z Projektu 2011 nebyly přejaty tyto zákazy uvedené v kán. 1336 § 3:

6. konat úkony v rámci posvátné liturgie nebo jiných bohoslužebných úkonů;
10. zastávat úkol křestního nebo birmovacího kmotra;
11. být svědkem při kanonickém slavení manželství;
12. účastnit se rad v církvi.

Zákaz uvedený v odst. 6 je v Novele 2021 částečně zahrnut v ustanovení kán. 1331 § 1 odst. 4, podle něhož je exkomunikovanému (a podle ustanovení kán. 1332 § 1 také osobě stížená interdiktum) zakázáno mít jakoukoliv aktivní účast na udílení a přijímání svátostí, udílení svátostí a na ostatních úkonech liturgického kultu.

Zákaz uvedený v odst. 12 je v Novele 2021 modifikovaně zahrnut v kán. 1336 § 3 odst. 6: zákaz „požívat aktivního nebo pasivního volebního práva při kanonických volbách nebo užívat práva hlasovat v církevních radách nebo kolegiích“ – jedná se tedy o účast v rozhodování, není takto zakázána samotná přítomnost v církevních radách nebo kolegiích, i když i ta může být hodnocena jako problematická či nevhodná.

b) Nepřejaté nezpůsobilosti

Do Novely 2021 nebyla přejata celá jedna kategorie pořádkových trestů, a to nezpůsobilosti formulované v kán. 1336 § 4 Projektu 2011:¹⁷

1. dosáhnout všech nebo některých úřadů či úkolů,
2. přijmout posvátná svěcení,
3. přijmout pověření zpovídat,
4. přijmout delegovanou pravomoc,
5. obdržet pověření k úkolům při posvátné liturgii nebo jiných bohoslužebných úkonech,
6. obdržet ustanovení lektorem či akolytou,
7. obdržet určité oprávnění, privilegium, čestný titul.

¹⁷ PIGHIN, Bruno Fabio, *Il nuovo sistema penale della Chiesa*, Venezia, 2021, s. 203. Žádný nám známý komentář ale neuvádí, proč je tato kategorie trestů vynechána.

Závěr

Na příkladu trestního práva latinské katolické církve *sui iuris* se velmi zřetelně projevuje, že právní regulaci je nutno kontinuálně přizpůsobovat aktuální situaci včetně zkušenosti s neadekvátností kanonickoprávní legislativy.¹⁸ Důsledkem jsou relativně časté změny (jejichž četnost ale není souměřitelná s tempem změn v sekulární legislativě, zvláště v prostředí České republiky), a to někdy i výrazné změny, což platí obzvláště pro oblast pořádkových trestů.

Na druhé straně musí tyto změny být realizovány v souladu nejen s pokladem víry a nezbytnými morálními postuláty, ale též v rámci proudu církevní tradice, a proto je dobře, že zpravidla bývají dlouze a pečlivě připravovány a široce připomínkovány, což bezesporu platí o novelizaci trestního práva obsaženého v 6. knize CIC/1983, promulgované roku 2021, kde byly v modifikované podobě převzaty některé tresty z Kodexu kanonického práva z roku 1917, výrazně právě v případě pořádkových trestů. Je přitom vysoce žádoucí, aby legislativní práce byly oprostěny od nenáležitých ideologických tlaků a předpojatostí; toto se však zjevně nepodařilo v případě původního znění 6. knihy CIC/1983, jak připomíná sám papež František v 7. nečíslovaném odstavci motu proprio *Pascite gregem Dei* uvozujícího novelu 6. knihy CIC/1983 z r. 2021 těmito slovy: „Chybné chápání niterného spojení, které v církvi existuje mezi projevem lásky a užitím trestní disciplíny, pokud to okolnosti a spravedlnost požadují, způsobilo v minulosti mnoho zla.“

Zapojení do proudu tradice s sebou nese také náležité ocenění minulosti, především však vyhnutí se bohužel častému chápání II. vatikánského koncilu a jeho realizace jako radikální diskontinuity, jako by vše před II. vatikánským koncilem bylo zastaralé, ba dokonce zavrženihodné. Právě novelizace pořádkových trestů ukazuje naopak náležité ocenění předchozí normativity CIC/1917 tím, že se zákonodárce vrátil k některým právním institutům z prvního kodexu kanonického práva, byť nutně v modifikované podobě (velkou roli přitom může hrát obnovení možnosti finančních postihů). Na druhé straně toto zapojení s sebou přináší i zohlednění teologického vývoje, zřetelného výrazně v pohledu na postavení nesvěcených

¹⁸ Dalším konkrétním příkladem je odbourání uplatnění institutu *defectio actu formali ab Ecclesia catholica*, formální rozvázání společenství s katolickou církví, z jeho uplatnění v manželském právu, viz BENEDIKT XVI., *Motu proprio Omnium in mentem* (26. 10. 2009), český překlad in: *Acta ČBK* č. 5 (2010), s. 15–26.

věřících, především laiků,¹⁹ a jejich služby v církvi, což je v případě pořádkových trestů patrné na jasném příklonu k chápání trvalých služeb udílených v církvi jako laických služeb, nikoli v tradici nižších svěcení.

Resumé

Tento článek představuje jednu dílčí oblast trestního práva latinské katolické církve, novelizovaného v r. 2021 radikálním způsobem: nahrazením celé dosavadní 6. knihy Kodexu kanonického práva z r. 1983 novým textem v r. 2021. Došlo přitom k výrazným změnám především v oblasti pořádkových trestů. V první kapitole je stručně podána základní charakteristika čtyř normativních úprav, týkajících se pořádkových trestů, od začátku 20. století: Kodexu kanonického práva z r. 1917, původního znění Kodexu kanonického práva z r. 1983, uceleného projektu novelizované 6. knihy kodexu zasláného k připomínkám r. 2011 a finálního novelizovaného textu promulgovaného r. 2021. Druhá kapitola metodou komparace ukazuje legislativní vývoj jednotlivých aktuálně platných pořádkových trestů. Třetí a čtvrtá kapitola uvádějí tresty, které nebyly z dřívějších normativních úprav převzaty do novely z r. 2021: pro rozsáhlost materie v samostatné třetí kapitole pořádkové tresty nepřevzaté z Kodexu kanonického práva z r. 1917, ve čtvrté kapitole pak pořádkové tresty nepřevzaté z původního textu Kodexu kanonického práva z r. 1983 a z uceleného projektu z r. 2011. Autor uvádí také teologické souvislosti některých nových právních regulací.

Summary

Expiatory Penalties in the New Legislation of the Latin Catholic Church *sui iuris*

This article presents one sub-area of the penal law of the Latin Catholic Church, amended in 2021 in a radical way: by replacing the entire existing Book 6 of the 1983 Code of Canon Law with a new text in 2021. Significant changes have been made, especially in the area of expiatory penalties. The first chapter gives a brief description of the four legislative texts regarding expiatory penalties since the beginning of the 20th century: the 1917 Code of Canon Law, the original 1983 version of the Code of Canon Law, the comprehensive draft

¹⁹ Autor vychází z chápání laiků nikoli z kán. 207 CIC/1983, v němž jsou za laiky označeni všichni nesvěcení věřící, ale z jasnější teologické tradice hovořící o třech stavech v církvi: *clerici, consecrati et laici* (klerici, zasvěcené osoby a laici), jak to vyjadřuje II. vatikánský koncil v č. 31 věroučné konstituce *Lumen gentium* a zcela precizně č. 31 posynodální adhortace *Vita consecrata*. Viz II. Vatikánský koncil, *Věřoučná konstituce Lumen gentium*, in: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, 2. vyd., Kostelní Vydří, 2002, s. 31–100, a *Vita consecrata: O zasvěceném životě a jeho poslání v církvi a ve světě: posynodální apoštolská adhortace Jan Pavla II. z 25. března 1996*, Praha, 1996, 139 s.

of the amended 6th Book of the Code sent for comments in 2011, and the final amended text promulgated in 2021. The second chapter uses the method of comparison to show the legislative development of the individual expiatory penalties currently in force. The third and fourth chapters present the penalties that were not taken over from the earlier normative regulations into the amendment of 2021: due to the vastness of the matter in the third chapter, the penalties not taken over from the 1917 Code of Canon Law, and in the fourth chapter the penalties not taken over from the original text of the 1983 Code of Canon Law and the 2011 comprehensive draft. The author also provides the theological context of some of the new legal regulations.

Klíčová slova: Katolická církev, kanonické právo, kodexy kanonického práva, trestní právo, pořádkové tresty, II. vatikánský koncil, finanční sankce

Key words: Catholic Church, canon law, codes of canon law, penal law, expiatory penalties, Second Vatican Council, financial penalties

Autor

Prof. lic. Damián Němec, dr, OP, narozen 18. června 1960 v Boskovicích, je vedoucím Katedry církevního práva na Cyrilometodějské teologické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Církevní a konfesní právo vyučoval řadu let na právnické fakultě téže univerzity, v současnosti vyučuje kanonické právo na právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně a je vědeckým pracovníkem Ústavu pro právní otázky náboženské svobody na právnické fakultě Trnavské univerzity v Trnavě. Je absolventem olomoucké teologické fakulty (1991). Licenciát a doktorát teologie získal na Papežské teologické fakultě ve Vratislavi ve specializaci kanonické právo. V roce 2008 se na Cyrilometodějské teologické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci habilitoval, profesury dosáhl roku 2021. Je členem vedení Společnosti pro církevní právo, předsedou její olomoucké místní skupiny, členem Rady pro duchovní péči ve zdravotnictví na Ministerstvu zdravotnictví České republiky, členem Rady pro pastorační péči ve zdravotnictví a poradcem Ekonomicko-právní komise České biskupské konference a členem výboru Katolické asociace nemocničních kaplanů.

Author

Prof. lic. Damián Němec, dr, OP, born on 18 June 1960 in Boskovice, is the chairman of the Department of Church Law at the Sts. Cyril and Methodius Faculty of Theology of Palacký University in Olomouc. He taught ecclesiastical and religion law for several years at the Faculty of Law of the same university, currently teaches canon law at the Faculty of Law of Masaryk University in Brno and is a researcher at the Institute for Legal Issues of Religious Freedom at the Faculty of Law of Trnava University in Trnava. He graduated from the Olomouc Theological Faculty (1991) and obtained his licentiate and doctorate of theology from the Pontifical Theological Faculty in Wrocław, specialization in canon law. In 2008, he received his habilitation at the Cyril and Methodius Theological Faculty of Palacký University in Olomouc, and he achieved the rank of professor in 2021. He is a member of the leadership of the Church Law Society, chairman of its Olomouc local group, a member of the Council for Pastoral Care in Health Care at the Ministry of Health of the Czech Republic, a member of the Council for Pastoral Care in Health Care and a consultant to the Economic and Legal Commission of the Czech Bishops' Conference, and a member of the committee of the Catholic Association of Healthcare Chaplains.

---

prof. Damián Němec, dr

Cyrlometodějská teologická fakulta
Univerzity Palackého v Olomouci
Univerzitní 22
771 11 Olomouc

e-mail: damian.nemec@upol.cz